

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Кафедра музики і хореографії

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ МУЗИКИ І СОЛЬФЕДЖІО

підготовки бакалавра
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 6.010102 «Початкова освіта»
(шифр і назва напряму)

Спеціалізація – «Музика»

Факультет підготовки вчителів початкових класів

Слов'янськ – 2014 р.

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО КАФЕДРОЮ МУЗИКИ І ХОРЕОГРАФІЇ

УКЛАДАЧІ ПРОГРАМИ:

Роздимаха А. І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музики і хореографії

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гаврілова Л. Г. – кандидат мистецтвознавства, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і практики початкової освіти.

Кривошея Н. Б. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти.

Обговорено та рекомендовано до видання
науково-методичною радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“ 24 ” березня 2015 р.

Протокол № 1

ВСТУП

Навчальна програма вивчення дисципліни «Теорія музики і сольфеджіо» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.010102 Початкова освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теорія музики і сольфеджіо в історичному та музикознавчому аспектах, розгляд музично-теоретичних понять із залученням гармонічного аналізу музичних творів.

Міждисциплінарні зв'язки курсу: Методика навчання музики. Основний музичний інструмент. Практикум шкільного репертуару. Диригування. Постановка голосу.

Програма навчальної дисципліни містить **3 змістові модулі:**

Змістовий модуль 1. Специфіка музичного мистецтва. Нотна графіка.

Змістовий модуль 2. Основні засоби музичної виразності.

Змістовий модуль 3. Гармонічне чотириголосся.

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія музики і сольфеджіо» є надання майбутнім вчителям музики загальнотеоретичних знань про засоби музичної виразності як складових елементів музичної мови, розвиток музичних здібностей та мислення студентів, відпрацювання навичок гармонізації мелодії та сольфеджування.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія музики і сольфеджіо» є:

- вивчення теорії музики в історичному та музикознавчому аспектах з поглибленням до специфіки музики як виду мистецтва та засобів музичної виразності української музики;
- усвідомлення основних музично-теоретичних понять;
- розвиток мелодичного, гармонічного слуху та музичної пам'яті, вдосконалення навичок точного інтонування та читання з листа, гармонічного аналізу музичних творів;

– створення різних видів акомпанементу та гармонічного чотириголосся; розвиток логічного мислення.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- особливості національної та загальнолюдської культури, духовно-моральні основи життя людини й людства;
- особливості інноваційних підходів до викладання мистецьких дисциплін;
- елементи інноваційних методик викладання мистецьких дисциплін;
- особливості музичної мови, становлення різних видів, жанрів, стильових напрямів музичного мистецтва у їхньому історичному розвитку;
- стилістику композицій, закономірностей будови форми, спеціальної музичної термінології.

уміти:

- презентувати себе, вступати в комунікацію (спілкування), бути зрозумілим; *спроможність* до спілкування без обмежень;
- застосовувати в практичній діяльності знання із нових педагогічних технологій;
- опанувати уміннями та навичками музичної діяльності, оцінювати та інтерпретувати музичні твори; уміти планувати власну музичну діяльність;
- реалізувати на практиці свій музично-естетичний потенціал для одержання власного неповторного результату.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 72 години / 2 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Специфіка музичного мистецтва. Нотна Графіка.

Музика як вид мистецтва. «Будівельний матеріал» музики. Загальне визначення звуку як фізичного явища та відчуття. Класифікація звуків. Якості та властивості музичного звуку.

Музична система: діапазон, регістри, звукоряд, октави, знаки альтерації. Поняття обертону. Натуральний звукоряд. Його вплив на особливості класичної музичної системи.

Музичний стрій. Загальне визначення. Історичні етапи розвитку музичного строю: піфагорів стрій, гармонічний, темперований строї. Стрій та музичний слух.

Зміст у музиці. Узагальнення внутрішньої сутності речей, подій, дій, проблем людського буття, а також його процесуальності. Зображальні ефекти в музиці як засіб передачі внутрішнього, емоційного стану.

Виховна роль музики.

Інтонаційна природа музики. Категорія інтонації у філософсько-естетичному аспекті. Музична інтонація як засіб художнього пізнання дійсності, основа художнього образу в музиці, єдність його ідеальної сутності й матеріального (звукового) втілення. Інтонаційний словник епохи. Інтонаційна криза.

Музична інтонація у вузькому розумінні. Психофізіологічні основи інтонування. Психічне життя людини як змістовний наповнювач і збудник розвитку інтонаційної звукової форми. Первинні праїнтонації – сміх, крики, плач, подихи, вигуки тощо.

Мовна й музична інтонації: загальні властивості і функції їх (характеристична, емоційна, логічно-смісловова, синтаксична, жанрово-ситуаційна). Специфіка музичної інтонації, яка поєднує звук і смисл. Семантичний рівень розуміння музичної інтонації.

Пластичні властивості музичної інтонації: зв'язок емоційної виразності і пластики, внутрішньої наповненості почуття і зовнішньої краси його вираження, спільна процесуальна природа емоції і руху.

Мова і пластика як два джерела смислу, виразності й краси музичної інтонації.

Значення інтонаційної теорії для музичного виховання. Розповсюдження законів музичної інтонації на усі види музичної діяльності: композиторську, виконавську, слухацьку.

Історія нотного письма. Актуальність питань запису музики, складність вирішення проблеми одночасної фіксації висоти, тривалості звуків та наочності запису.

Нотне письмо як система графічних знаків для запису музики.

Історичні етапи розвитку нотного письма:

- Літерні нотації. Запис музики у давній Греції. Еволюція літерної нотації.
- Невми як форма безлінійної нотації для запису вокальної та хорової музики, загальний вигляд невм, використання додаткових літер для уточнення інтервалів мелодійного руху.
- Реформа Гвідо Аретинського, введення горизонтальних кольорових ліній, впровадження складового позначення звуків, використання гексахордів.
- Давньоруська знаменна (крюкова) нотація як оригінальна система запису церковних наспівів, похідна від ранньовізантійського невменного письма. Кіноварні і тушові помітки. Кондакарна нотація.
- Мензуральна нотація та її використання для запису тривалостей звуків. Мензури кожної тривалості. Тактування і тактові риски.
- Цифрові нотації: табулятура, цифрований бас.

Нотне письмо. Ключі. Знаки спрощення та скорочення нотного письма. Нове у нотації. Нотне письмо класичної доби. Позначення висоти і

тривалості звуків за допомогою нот. Паузи. Знаки збільшення тривалостей (крапки, ліги, фермати).

Особливі види поділу тривалостей (тріолі, квінтолі, септолі, дуолі, квартолі тощо).

Нотний стан. Ключі, їх основна функція, види ключів, історичні етапи формування ключів та їх історичні різновиди. Система ключів.

Партитура як форма запису багатоголосної музики. Особливості запису ансамблевих, хорових та оркестрових партитур.

Знаки спрощення нотного письма: октавний пунктир, тремоло, глісандо, арпеджіо та ін.

Знаки скорочення нотного письма: реприза, вольти для повторення та для закінчення, *da capo al fine*, скорочення у рукописному нотному тексті.

Темп. Основні темпові позначення. Агогіка. Динаміка. Динамічні акценти. Артикуляція.

Пошук нових способів нотації у зв'язку з розвитком нових течій у музичній творчості та реформуванням музичної лексики. Нові знаки, що закріпилися у музичній практиці (повторення звукових груп, уповільнення темпу, глісандо по білих та чорних клавішах, повторення звука, ритмічного рисунка, найвищий і найнижчий звуки, довільна імпровізація, кластер тощо).

Мелізми. Використання мелізмів як засобу прикрашення вокальної мелодики, надання їй блискучості та віртуозності.

– Орнаментика, її розквіт у Європі середніх віків, юбіляції. Використання орнаментики у скрипковій та клавірній музиці. Елементи сучасної орнаментики: мелодичні звороти, пасажі, фіоритури, колоратури.

– Форшлаг як мелодична прикраса з одного, двох або більше звуків, що виконуються коротко перед основним звуком мелодії. Короткі і довгі форшлагги, особливості запису та виконання.

– Трель як багаторазове швидке чергування двох суміжних діатонічних або хроматичних звуків. Позначення трелі та її виконання.

– Мордент, прості та подвійні морденти, їх запис та виконання.

– Групето, пряме і зворотне, їх запис та виконання
Особливості використання мелізму у різних музичних стилях та у різні історичні епохи.

Змістовий модуль 2. Основні засоби музичної виразності.

Лад і тональність. Визначення ладу. Лад як специфічний музичний засіб, аналога якому не існує в інших видах мистецтва. Вказівка на факт системної висотної організації музичних звуків, утвореної в результаті їхньої функціональної супідрядності – головна у визначенні ладу.

Еволюція ладоутворення. Довготривале панування класичного мажоро-мінору, його акустичні передумови (натуральний звукоряд, утворення рівномірної 12-тонової музичної шкали).

Огляд ладових систем:

- Монодичні ладові системи (тетрахорди, грецькі лади, церковні лади);
- Система гексахордів як ладова модель;
- Натуральні семиступеневі лади;
- Лади української музики;
- Ладо-гармонічна система, її особливості.

Числові закономірності та їх роль у ладовій організації.

Загальні ладові характеристики (стійкість – нестійкість, опорність – неопорність). Функціональна одиниця ладу (монодичні та гармонічні лади, октавні та неоктавні, централізовані та нецентралізовані).

Модальність і тональність як історичні етапи ладового розвитку.

Основні історичні типи формування і розвитку ладових систем:

- доладова форма звукової організації;
- первинні ладові утворення;
- пентатоніка;
- гексахорд;
- діатоніка як 7-ступенева система;

- геміоліка;
- хроматика;
- змішані ладові системи;
- індивідуалізовані лади.

Ладова перемінність (на основі звукової або функціональної спільності).

Руйнація класичної тональної системи. Емансипація дисонансу. Атональність.

Виразальна роль ладу.

Ритм. Універсальність поняття „ритм”. Специфіка ритму в деяких видах мистецтва: ритм у поезії, у художній прозі, у живопису. Ритм у музиці як взаємовідношення музичних тривалостей, первинних елементів музики.

Принципи часової музичної організації та їх історична мінливість (часовимірювальна та акцентно-регулярна ритміка).

Метр у музиці. Дводольність і тридольність. Розмір як конкретне вираження метру. Прості, складні, змішані, перемінні метри і розміри. Поліметрія.

Ритмічний рисунок як послідовність музичних тривалостей, узята окремо від висотних співвідношень звуків. Ритмічний рисунок як ознака певного жанру. Деякі ритмічні рисунки. Синкопа.

Правила групування тривалостей.

Формотворча роль ритму.

Гармонія. Універсальність категорії „гармонія”. Загально-естетичні тлумачення терміну та його більш спеціальні значення.

Основні елементи гармонії:

1. *Інтервали.* Прості та складені інтервали. Виклад інтервалів. Мелодичні та гармонічні інтервали. Їх виразальність. Консонанси і дисонанси. Діатонічні та хроматичні інтервали. Обернення інтервалів. Інтервали на ступенях натуральних та гармонічних ладів. Їх розв’язання. Характерні інтервали. Альтеровані інтервали.

2. *Акорди*. Загальне визначення акорду. Історичні погляди на структуру акорду. Класифікація акордових структур (огляд). Акорди терцієвої будови:

- a. Тризвуки, їх види, обернення.
- b. Септакорди, їх види, обернення.
- c. Нонакорди, терцієві багатозвуччя.

Акорди нетерцієвої будови. Загальна класифікація.

Тризвуки та їх обернення на ступенях мажору і мінору. Їх побудова та розв'язання. Септакорди та їх обернення на ступенях мажору і мінору. Їх побудова та розв'язання.

Виразальна сила гармонії. Ладова функціональність та фонізм.

Мелодія. Сутність мелодії. Мелодія як головний носій інтонаційного смислу в музиці, первинні інтонаційні зв'язки мелодії з мовою, градація типів інтонуванні від мови до мелодії (декламація, мелодекламація, ритмодекламація, нотована декламація, *sprechgesang* – „мовний спів”, речитатив, декламаційна мелодія, кантиленна мелодія).

Мелодія як комплексне явище музики, єдність її інтонаційної та конструктивної організації.

Процесуальна лінеарність мелодії, єдність просторово-часової координати в музиці.

Визначення мелодії і її структурний каркас.

Інтервальна структурованість мелодичної лінії.

Види мелодичного рисунка: три напрямки руху та їх комбінація, мелодична хвиля, закон заповнення стрибка. Характеристика мелодичної хвилі, положення мелодичної вершини і кульмінації (вершина-виток, вершина-горизонт, вершина-кульмінація), точка золотого перетину. Динамічний рівень мелодичної хвилі, діапазон її звукового простору: кульмінаційний, без кульмінаційний і проміжний типи мелодичного рисунка.

Ладогармонічні співвідношення в мелодії.

Мелодико-синтаксичні структури:

– Періодичність (*aaaa*),

- пара і ланцюжок періодичностей (*аавв, ааввсс*);
- зіставлення з повтором (*авв, авв'*);
- переміна вчетверте (втретє) – *ааав (аав)*;
- підсумовування;
- подрібнення;
- подрібнення із замиканням.

Аналіз гомофонної мелодії: визначення жанрової природи мелодії, узагальнення образної характеристики, аналіз мелодичного рисунка, ладогармонічні та метроритмічні особливості, кульмінація, масштабно-синтаксична побудова мелодії.

Поліфонія. Поліфонія і гомофонія: термінологічний аспект.

Поліфонія і гармонія, їх діалектичне взаємопроникнення.

Загальні принципи поліфонії:

- принцип безперервності поліфонічного викладу;
- принцип контрасту;
- єдність поліфонічних голосів.

Види поліфонії:

- контрастна (різномтемна);
- імітаційна поліфонія;
- підголоскова поліфонія.

Історичний огляд розвитку видів багатоголосся. Ранні форми багатоголосся: відгалуження від основного мелодичного стрижня, паралельний двоголосний органум, бурдон, фобурдон, дискант. Розквіт зрілого поліфонічного багатоголосся (XV – XVI ст.) та інтонаційно-стилістичні особливості строгого стилю. Наступний етап поліфонічної історії – «вільний стиль» (кінець XVI – середина XVIII ст.). Складне (синтетичне) багатоголосся наступних часів, що об'єднує водночас поліфонічні й гомофонно-гармонічні принципи письма.

Виразальні можливості поліфонії.

Фактура. Поняття музичної фактури. Музична фактура як синкретична єдність, в якій взаємодіють різні засоби вражальності, як художньо організована й інтонаційно усвідомлена звукова тканина твору. Три координати фактури – вертикаль (висотно-регістрове співвідношення голосів), горизонталь (час звучання деталей фактури), глибина (розмежування звучання на «передній», «середній» та «задній» плани). Фактура як організатор специфічного художнього простору в музиці.

Фактура і композиція.

Фактура і склад. Музичні склади як принципи фактурної організації та цілісні системи музичного мислення. Основні музичні склади:

1. Монодичний (притаманний давньосхідним культурам, музичному мистецтву Давньої Греції й середньовіччя, народній музиці; характеризується лінійно-горизонтальним розгортанням музичної тканини). Зразки монодії – григоріанський хорал Західної Європи і знаменний спів Київської Русі.

2. Гетерофонія – найпростіша форма багатоголосної музики (двоголосні органуми, відступи від строгого унісону в ансамблевому співі та грі на інструментах тощо).

3. Поліфонічний склад з характерною мелодичною самостійністю голосів та підпорядкуванням вертикалі логіці горизонтального мелодичного розвитку. Три різновиди поліфонічного складу: підголоскова поліфонія, контрастна та імітаційна.

4. Гомофонно-гармонічний склад з чіткою диференціацією голосів на мелодію, бас та гармонічні голоси. Різноманіття фактурних рисунків, поширення прийомів гармонічної, ритмічної, мелодичної фігурації. Етапи формування й розвитку гомофонно-гармонічного складу.

Компоненти фактури та їх функції. Фактура і жанр. Виразальна і формотворча роль фактури.

Змістовий модуль 3. Гармонічне чотириголосся.

4-голосний склад. Розташування акорду, мелодичне положення.

Гармонізація мелодії головними тризвуками. Переміщення акорду.

Вступ до гармонії: визначення категорії «Гармонія» у музичному мистецтві різних епох, музикознавстві та теорії музики. Вчення про гармонію, етапи формування основ класичної гармонії. Музично-теоретичні системи докласичної доби. Нові підходи до гармонії у музичному мистецтві кінця 19 століття, у композиційних техніках 20 століття.

Гомофонно-гармонічний музичний склад. Його особливості. Поняття про акордові та неакордові звуки. Гармонічний зворот як сполучення акордів.

Використання тризвуків у чотириголоссі:

- Мелодичне положення;
- Подвоєння звуків;
- Розташування тризвуків;
- Сполучення основних тризвуків.

Принципи гармонізації мелодії головними тризвуками.

Переміщення акорду як зміна мелодичного положення. Гармонічне сполучення акордів. Мелодичне сполучення акордів.

Стрибки терцієвих тонів тризвуків (у сопрано та у тенорі).

Використання елементарних сполучень акордів у музичній практиці.

Види каденцій. Кадансовий квартсекстакорд. Поняття каденції.

Види каденцій. Каденції у періоді. Основні різновиди. Інші види каденцій.

Кадансів квартсекстакорд. Його функціональна особливість та метричні умови використання.

Секстакорди головних ступенів. Прохідні та допоміжні квартсекстакорди. Секстакорди головних тризвуків у чотириголосному викладі. Принципи подвоєння в секстакордах. Проблема паралельних октав і квінт у використанні секстакордів.

Сполучення секстакордів з тризвуками та іншими секстакордами. Стрибки при сполученні тризвуків та секстакордів.

Прохідні та допоміжні квартсекстакорди.

Використання секстакордів та квартсекстакордів у музичній практиці.

Домінантсептакорд та його обернення у чотириголоссі.

Домінантсептакорд у гармонічному чотириголоссі. Біфункціональність септакорда, закономірності його розв'язання.

Обернення домінантсептакорда, їх утворення та застосування у музичній практиці.

Прохідний терцквартакорд.

Стрибки при розв'язанні D7 та його обернень.

Секстакорд II ступеня. Перервана каденція. Септакорд II ступеня, його обернення у гармонічному чотириголоссі. Характеристика функціональності мажоро-мінорної гармонічної системи. Особливості тонічної групи акордів. Якості побічних тризвуків у натуральних та гармонічних видах мажору і мінору. Напрямок гармонічного руху. Головні септакорди. Поняття про діатонічну систему.

Використання секстакорду II ступеня у гармонічному чотириголоссі. Приготування SII6, його сполучення з акордами різних функціональних груп. Використання тризвуку II ступеня в мажорі та мінорі.

II5/3 та II6 у прохідних зворотах.

Використання тризвуку VI ступеня, його біфункціональна природа. Перервана каденція.

Септакорд II ступеня як акорд субдомінантової функціональної групи акордів. Приготування SII7 та способи його розв'язання. SII7 та його обернення в прохідних зворотах. Використання обернень септакорду II ступеня у музичній практиці.

3. Рекомендована література

Базова

1. Андрєєва О. Основи музичної грамоти / О. Андрєєва. – Вид. 5, випр. і доп. – К. : Музична Україна, 2006. – 136 с.
2. Виноградов Г. Елементарна теорія музики і сольфеджіо. Ч. 1 / Г. Виноградов. – К. : Музична Україна, 2012. – 362 с.
3. Виноградов Г. Занимательная теория музыки / Г. Виноградов, Е. Красовская. – М., 2013. – 135 с.
4. Красинская Л. Элементарная теория музыки : учеб. пособие / Л. Красинская, В. Уткин. – М., 2008. – 267 с.
5. Побережна Г. І. Загальна теорія музики / Г. І. Побережна, Т. В. Щириця. – К. : Вища школа. 2004. – 315 с.
6. Смаглій Г. А. Основи теорії музики: підручник для навч. закл. освіти, культури і мистецтв/ Г. А. Смаглій, Л. В. Маловик. – Харків : Факт, 2005. – 366 с.
7. Павлюченко С. Елементарна теорія музики : Посібник для музичних шкіл та училищ / С. Павлюченко. – К. : Музична Україна, 2013. – 289 с.
8. Побережна Г. .. Щириця Т. В. Загальна теорія музики : Підручник / Побережна Г. І., Щириця Т. В. – Київ : Вища школа, 2014. – 354 с.

Додаткові рекомендовані джерела

1. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта : теорія і практика : монографія / Л.М. Масол. – К. : Промінь, 2006. – 432 с.
2. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навч. посіб. / О.М. Олексюк. – К. : Київ.ун-т ім. Б.Грінченка, 2013. – 248 с.
3. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). / Г.М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.

4. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : навч. – метод. посібник / О. Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.
5. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти : [підручник] / Володимир Черкасов – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – 528 с.
6. Крюкова В. В. Музыкальная педагогика / В. В. Крюкова. – Ростов н/Д. : Феникс, 2007. – 288 с.
7. Методика воспитательной работы : уч. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Л. А. Байкова, Л. К. Гребенкина, О. В. Еремкина и др.; под ред. В. А. Сластенина. – М. : Академия, 2008. – 144 с.
8. Музыкальное образование в школе : уч. пособие для студентов муз. фак. и отд. высш. и сред. учеб. заведений / Л. В. Школяр, В. А. Школяр, Е. Д. Критская и др. : под ред. Л.В. Школяр. – М. : Академия, 2009. – 232 с.
9. Олексюк О. М., Ткач М. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості : сфера музичного мистецтва : навч. посіб. / О. М. Олексюк, М. М. Ткач. – К. : Знання України, 2004. – 264 с.
10. Отич О. Г. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання / О. Отич. – Полтава : Інтер Графіка, 2005. – 200 с.
11. Ростовський О. Я. Музична педагогіка. Навчальні програми, методичні рекомендації та матеріали: навч. посібник / О. Я. Ростовський. – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 191 с.

Інтернет джерела

1. Падалка Г. М. Музична педагогіка [Електронний ресурс] : [Курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін в системі педагогічної освіти.] / Г. М. Падалка. – Київ. – Електрон. Дані. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/1242958/>

2. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі [Електронний ресурс] : [підручник.] / О. Я. Ростовський. – Електрон. Дані. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/938464/>

3. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти [Електронний ресурс] : [навч. – метод. посібник.] / О. Я. Ростовський. – Електрон. Дані. – Режим доступу:
<http://www.dkbooks.com/upload/iblock/463/46363f45b4693172713f6dd6e16f7d2d.pdf>

4. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти [Електронний ресурс] : [підручник] / В. Ф. Черкасов. – Електрон. Дані. – Режим доступу : https://bohnan-books.com/userfiles/file/books/lib_file_197604469.pdf

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Залік – 3 семестр

5. Засоби діагностики успішності навчання

- 1) тестування;
- 2) фронтальне;
- 3) опитування;
- 4) музичний диктант.